

HAYEF: Journal of Education

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Kurallar Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi

Hatice UYSAL BAYRAK

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye

Öz

Okul öncesi dönemde bütün gelişim alanları önemlidir; ancak sosyal gelişim kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda okul öncesi dönemdeki çocukların kurallara ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu İç Anadolu Bölgesine ait bir ilin merkezinde bulunan MEB'e bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 48-72 aylık 235 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan okul öncesi dönemdeki çocukların kurallara ilişkin algılarını saptamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Çocuklara sırasıyla “Sence kural nedir? Bildiğin kuralları söyler misin?”, “Kuralları kim koyar?” ve “Kurallar neden konulur?” soruları sorulmuştur. Elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda kuralın ne olduğuna ilişkin çocukların verdikleri yanıtlar ev, okul, sağlık, güvenlik, kişilerarası iletişim ile ilgili kurallar ve diğer olmak üzere altı kategori altında toplanmıştır. “Kuralları kim koyar?” sorusuna araştırmaya katılan çocukların büyük bir çoğunluğu “anne” cevabını vermiştir. Araştırmaya katılan çocuklar kuralların konulma nedenleri arasında en çok benim için, diğeri için ve ev temizliği için olması gerek yanıtlarını vermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf yönetimi, okul öncesi, kurallar

The Examination of Preschool Children's Views on Rules

Abstract

All development areas are important in the preschool period. However, social development is critical. This study aims to determine the perceptions of preschool children regarding rules. The study uses the case study method, one of the qualitative research designs. The study group of this research consists of 235 children aged 48–72 months. All children are attending independent kindergartens affiliated to the Ministry of National Education, located in the center of a province belonging to the Central Anatolia Region. The researcher conducted a semi-structured interview to determine the perceptions of preschool children regarding the rules. Questions such as “What is the rule?,” “Can you tell the rules you know?,” “Who makes the rules?,” and “Why are the rules set?” were asked to the children. The researcher analyzed the data obtained using content analysis, one of the qualitative research methods. The answers given by the children regarding what the rule is were grouped into six categories: home, school, health, safety, interpersonal communication, and other rules. Answering the question “who sets the rules?,” most of the children participating in the research said “mother.” The children participating in the study answered that the rules should be mostly for themselves, for others, and for housecleaning.

Keywords: Classroom management, preschool, rules

İletişim Kurulacak Yazar / Corresponding Author: Hatice UYSAL BAYRAK E-posta / E-mail: huysal@ohu.edu.tr

Cite this article as: Uysal Bayrak H. Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Kurallar Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. HAYEF: Journal of Education, 18(1): 66-83.

Giriş

Doğduğu andan itibaren sosyal bir yaşama adım atan insanoğlu doğar doğmaz ihtiyaçlarının giderilmesi için ebeveynlerine veya kendisine bakan kişiye gereksinim duymaktadır. Bu da etrafındaki insanlarla ilk sosyal ilişkileri veya bağları kurması anlamına gelmektedir (San Bayhan ve Artan, 2007). Toplum içerisinde yaşayan sosyal bir varlık olan insanların birbirleriyle uyum içerisinde yaşamaları gerekmektedir (Senemoğlu, 1997). Doğumun ardından birey, içinde yaşadığı çevrenin ona sunduğu olanaklar ile fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimini tamamlamaktadır. Erken yaşlardan itibaren etraftan edindiği bilgilerle bütünleşerek, sosyal etkileşim yoluyla kuralları, neleri yapıp yapmaması gerektiğini ve içinde bulunduğu toplumun değer verdiklerini öğrenmektedir (Koşay, 2013). Toplumsal uyumun sağlanabilmesi için insanların başkalarıyla nasıl iletişim kuracağı, başkalarına zarar vermekten nasıl kaçınacağı, başkalarıyla nasıl uyum sağlayacağı yani nasıl uyumlu bir birey olacağı ile ilgili bazı kurallar doğrultusunda hareket etmesi gerekmektedir (Senemoğlu, 1997). Toplumsal kurallara uygun bir şekilde hareket etmeyi sosyalleşirken öğrenen birey, bu sosyalleşme sürecinde bir takım sosyal kurallarla karşı karşıya kalmakta, toplumsal kuralları ve çevresindekilerin sosyal kurallara uyma beklentilerini bu süreçte öğrenmeye başlamaktadır. Bireyin yetiştiği ortam, onun bütün gelişim alanları üzerinde etkilidir. İçinde bulunduğu ortamın yapısı, sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri, bireyin sosyalleşme sürecini içeren sosyal-duygusal gelişim alanının şekillenmesini ve sosyal becerilerin oluşmasını sağlar (Koşay, 2013). Günümüz dünyasında, bilim, teknoloji ve toplumsal yaşamda oluşan hızlı değişimler yoluyla bireylerin sağlıklı bir şekilde topluma uyum sağlaması ve faydalı olabilmesi için kurallara uyması gerekmektedir (Güleç ve ark., 2008). Bireylerin kural hakkındaki bilgisi, sosyal çevre tarafından onay aldığı ve kabul görmediği bilinen davranışlara dayanmaktadır. Kişi, bu bilgiye dayanarak davranış kalıplarını organize etmekte; bulunduğu çevreye uygun davranışları ortaya koymakta ve uygun olmayanlardan uzaklaşmaktadır (Arıkoç, 2019). Kurallar, insanlar arasındaki ilişkilerin nerede, nasıl ve ne derece yürütülmesi gerektiğini belirleyen ortak normlardır (Atıcı, 2014). Diğer bir deyişle kurallar, gündelik hayatta insanın davranışlarına yön vererek toplumsal hayatta düzenli işleyişi sağlayan ilkelerdir. Özellikle insanların gruplar halinde birlikte bulunduğu ortamlarda bazı uygulamaları kişiye görelikten çıkarmak ve düzeni sürdürebilmek bakımından kuralların çok önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır (Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan, 2013). Okul öncesi dönemde en önemli süreçlerden biri kuralları öğrenme esnasında sosyalleşmektir. Bu süreç içerisinde sosyal kurallarla yüzleşen çocuk, çevresindeki bireylerin de sosyal kurallara uyması gerektiğini ve sözü edilen bu sosyal kuralların neler olduğunu öğrenmeye başlamaktadır (Akman, 1994). Çocuk sosyalleştikçe, içinde bulunduğu toplumun değerlerine ve beklentilerine uygun davranmakta, ihtiyaçları ve arzuları ile toplumun beklenti ve istekleri arasında denge kurmaktadır (Güler, 2015; Sarıçam ve Halmatov, 2012). Sosyalleşmenin başarılı olması sonucunda, çocuk

iç denetim sahibi olmakta, sosyal kurallar ve toplum zorlamadan sosyal kurallara uygun davranışlarda bulunmaktadır (Aral ve Durualp, 2011). Hayatın her alanında yer bulan kurallar, sosyo-kültürel, ailevi ve diğer ilişkilere rehberlik etmektedir. İnsanlar önceki tecrübelerinden edindikleri kuralları yeni yaşantılarında da kullanmaktadırlar. Bu bakımdan kurallar, insanların sosyal bir bütün olarak yaşamını sürdürmesinde önemli bir öğeyi oluşturmaktadır (Burk ve Le Blanc, 1993). Sosyalleşmenin bireyin içinde yaşamını sürdürdüğü toplumla uyum sağlamasını olanaklı kılan bir yönü bulunmaktadır (Uzamaz, 2000). Toplum içinde uyumun sağlanabilmesi için bireylerin bu kurallara uygun davranmaları gerekmektedir. Sosyal kurallar, toplum tarafından izin verilen ya da verilmeyen davranışları açıklayan, sosyal ilişkileri devam ettirmeye yönelik değerleri içermektedir (Smetana, 1989). Çocuklar sosyal kuralların değişebileceğine inanmakta ve kuralın geçerli olduğu bölgenin dışında bir yerde eğer bu kurallar çiğnenirse bunu hata olarak değil yaramazlık olarak değerlendirmektedirler (Smetana, 1985; aktaran Sarıçam ve Halmatov, 2012).

Sosyal çevrenin bir öğesi olan kurallar, nasıl davranılacağına dair açık ifadelerdir. Sosyal bir duruma özgü belirlenmiş bir kural, belirli kişilerce gerekirse zor kullanılarak uygulanmakta ve kişi kuralı ihlal etmesi durumunda belirli bir yaptırıma uğramaktadır. Bu doğrultuda çocuklar sezgilerini kullanarak buldukları çeşitli sosyal ortamlara özel kuralların var olduğunu öğrenmektedir (Turiel, 1983). Sosyal hayat ve kural bilgisi, ahlaki ve sosyal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ahlaki ve sosyal kurallar birbirleriyle ilişkilidir. Sosyal kurallar bağlama, kurala ve otoriteye bağımlıdır ve değiştirilebilirler. Ahlaki ve sosyal kural alanını ayırıştırma becerisi okul öncesi dönemde ortaya çıkmakta ve bu becerinin sosyal çevrenin tam olarak algılanmasında değerli bir yer tuttuğuna inanılmaktadır (Buchanan-Barrow ve Barrett, 1998; Jambon ve Smetana, 2018; Turiel, 1983). Ahlaki ve sosyal kurallar toplumsal bir konu olduğundan, diğer insanlarla etkileşimde oldukça önemlidir. Çocuklar doğdukları andan itibaren doğruları, yanlışları veya hangi davranışların kabul gördüğünü öğrenmek için desteğe ihtiyaç duymaktadır. Gelişimsel açıdan önemli bir dönem olan erken çocukluk yıllarında ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin de edindirilmesi gerekmektedir (Meriç ve Özyürek, 2019). Okul öncesi eğitim kurumlarında kurallara anlaşma denilmekte ve çocuklarla öğretmenler arasında gerçekleştirilen anlaşmalar üç temel başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar ahlaki, sosyal ve koruyucu kurallardır. Ahlaki kurallar insanların karşılıklı olarak haklarını koruyan, doğru-yanlış kavramlarının oluşmasını ve adalet algısının gelişmesini sağlayan kurallardır (Smetana, 2006). Sosyal kurallar, sosyal ilişkileri düzenleyecek şekilde davranışları biçimlendirir, üzerinde anlaşmaya varılarak koyulur ve değiştirilebilirler. Bu kurallar somut olay ve davranışlar olarak gündelik yaşam içindeki birçok olay esnasında ortaya çıkmakta, kullanılmakta ve insanların birbirleriyle anlaşmasını sağlamaktadır (Nobes ve Pawson, 2003). Koruyucu kurallar ise çocuğun kendisine yönelik sağlık, güvenlik ve konfor açılarından olumsuz bir durum yaratabilecek olanları ortadan kaldırmaya

yönelik kurallardır (Nobes ve Pawson, 2003; Smetana, 1993; aktaran Hannikainen, 2005). Piaget'in ahlaki gelişim kuramı göz önüne alındığında okul öncesi dönemdeki çocuklar yetişkinlerin koyduğu her türlü kurala uymayı kaçınılmaz görmekte ve bu kurallar çocukların davranışlarını şekillendirmektedir (Kalish ve Shiverick, 2004; Tezel Şahin ve Özyürek, 2010). Çocuklarda sosyal kurallara yönelik farkındalık çok erken dönemden itibaren oluşmaya başlamaktadır. Ebeveynler evin içinde ve dışında sınırlandırmaları işlemekte ve kurallar üzerine çocuk ile iletişim kurmaktadır (Killen ve Smetana, 2015; Turiel, 1983). İki yaştan itibaren çocukların aileleriyle özellikle adil olma, mülkiyet hakkı ve sosyal kurallar başta olmak üzere neye izin verilip verilmediği konusunda konuştuğu gözlenmektedir (Killen ve Smetana, 2015). Bu duruma paralel olarak çocuklar ise yaklaşık iki yaşındayken izlemesi beklenen kurallar ve istedik davranışlara yönelik ebeveynlerine ait standartların farkına varmaktadırlar. Bu standartlar, ebeveynlerin disiplin uygulamalarına bağlı olarak öğrenilmekte ve birkaç yıl içinde çocukların bilişsel gelişimdeki artışla beraber bu çocuklar belirlenen standarda yaklaşmaktadırlar (Dunn ve Munn, 1985; Saarni ve ark., 2008). Ebeveynlerin iki yaşından üç yaşına geçen çocuklarının sosyal kurallara belirgin bir artış gözlenecek şekilde referansta bulunduğu ve daha kapsamlı gerekçelendirmeler kullandıkları görülmektedir (Killen ve Smetana, 2015). Kuralların sistematik olarak uygulaması ise üç yaştan itibaren gözlenmektedir (Zelazo ve Reznick, 1991). Dört-beş yaşlarından itibaren çocuklarda bu durum yavaş yavaş değişiklik göstererek artık çocuklar kuralları öğrenmeye ve onlara uymaya başlamışlardır. Bu dönemde ilgi ve dikkatleri ebeveynlerinden çok, akranlarına yönelir. Akran ilişkisinin yalnız almaya değil vermeye de dönük olduğunu 6 yaşından itibaren daha iyi anlar. 5-6 yaşları arasında, kurallı grup oyunlarına yönelir. Kendisi de oyunlar oluşturup, kurallar koyabilir. Grup etkileşiminde gösterdiği performansa göre liderlik rolünü üstlenebilir. Akranlarının duygularını paylaşmaya başlar (Kandir, 2003). Kurallar, çocukların öğrenme davranışını yönettiği için öğretmenler tarafından da çocukların öğreniminde değerli görülmektedir (Guo ve Kuramochi, 2020). Dockett ve Perry'nin (2004) bir çalışmasına katılan çocuklar anaokuluna uyumlarının bir parçası olarak sık sık kurallardan bahsetmişler ve kuralları bilmenin ve bunlara uymanın önemini vurgulamışlardır. Belirlenen kuralları başarılı bir biçimde çocuğa öğretip uygulamak çocuğun düzenini sağlamada etkilidir. Kurallar ne kadar anlaşılır ve net olursa çocuklar olumsuz davranışları sergilemeyi o kadar azaltmaktadır (Burden, 1995).

Okul öncesi dönemden itibaren çocuk, eğitim sisteminin her aşamasında akranları ve farklı otorite figürleri ile yeni sosyal kuralları deneyimlemekte, bu kuralları öğrenmekte ve dahil olduğu sosyal sisteme uyum sağlamaktadır (Carter, 2016). Çocuğun okula başlaması ile yaşamına evde, okulda ve dışarıda uyması ve hatta ustalaşması gereken kurallar ve kısıtlamalar katılmaktadır (Smidt, 2004; Turiel, 1983). Sosyal kurallar çocukların kendilerini denetlemesi ve sosyal olarak beklendik tavırlara uygun davranışlar ortaya koyması için yönlendirici bir rol üstlenmektedir. Normların

sosyal kurallar olarak aktarılması ve öğretilmesi, eğitim veren bireyler ve çocukların birbirlerine karşı sorumluluk hissederek ona uygun davranmasına olanak sağlamaktadır (Carter, 2016). Bu sayede çocuk farklı kural tiplerini, davranışlarının sonuçlarını, otoritenin işlevini değerlendirebilmekte ve beraberinde daha karışık durumlara yönelik anlayış geliştirebilmektedir (Buchanan-Barrow ve Barrett, 1998). Çocuklar kuralları bilir, kurallar aracılığıyla kendisinden nelerin beklendiğini, neleri yapmasının uygun olup olmadığını öğrenir, kuralların altında yatan nedenleri anlar, bu da yetişkinlerin ve çocukların işlerini kolaylaştırır (Carter, 2016; Selçuk, 2000). Erken çocukluk dönemindeki çocuklar, bir yandan biliş ve dil gelişimi alanlarında yol kat ederken bir yandan da ahlaki ve sosyal davranış özelliklerini geliştirmeye devam etmektedirler. Bu sebeple okul öncesi dönem, diğer gelişim alanlarında olduğu gibi sosyal gelişim için de kritik bir öneme sahiptir (Meriç ve Özyürek, 2018; Meriç ve Özyürek, 2019). Bu noktadan hareketle bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal gelişimlerinde önemli bir yer tutan kurallara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Okul öncesi dönemdeki çocukların kurallara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmacının bir olayı veya süreci, bir ya da birden fazla kişiyi derinlemesine incelediği sorgulama biçimi olarak ifade edilmektedir (Creswell, 2007).

Araştırma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurul Komisyonunun 30.09.2020 tarihli ve 2020/09-15 sayılı toplantısında etik açıdan uygun bulunmuştur (Evrak Tarih ve Sayısı: 05.10.2020-E.44122).

Çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu İç Anadolu Bölgesine ait bir ilin merkezinde bulunan MEB'e bağlı bağımsız anaokullarına 2019-2020 eğitim öğretim yılında devam eden 48-72 aylık 235 çocuk ($n_{4\text{yaş}}:96$, $n_{5\text{yaş}}:77$, $n_{6\text{yaş}}:62$) oluşturmaktadır. Bu çocuklardan 117'si erkek 118'i kızdır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, ulaşılması rahat olan bir durum seçilmesi sebebiyle çalışmaya ivme kazandırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmaya katılan okul öncesi dönemdeki çocukların kurallara ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Her bir çocuk ile yaklaşık olarak 10-15 dakika süren birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kuralların tanımı, kural koyucular ve kuralların konulma nedenleri hakkında çocuk-

ların görüşlerinin elde edilmesi için oluşturulan görüşme formunda üç soru yer almaktadır. Çocuklara sırasıyla “Sence kural nedir? Bildiğin kuralları söyler misin?”, “Kuralları kim koyar?” ve “Kurallar neden konulur?” soruları sorulmuş ve çocukların bu sorulara verdikleri yanıtlar sınırlandırılmadan ve olduğu gibi kaydedilmiştir.

Araştırmanın verileri analiz edilmeden önce ön hazırlıklar yapılmış ve her bir katılımcının verileri okunarak kontrol edilmiştir. Bu kontroller sırasında bazı katılımcıların sorulara verdikleri yanıtların sorularla ilgisiz olduğu tespit edilerek veri setinden çıkarılmıştır. Ardından 235 veriye Ç1’den başlayarak Ç235’e kadar kod verilmiş ve analizlere geçilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde kâğıda kaydedilen veriler MS Office Word programına aktarılmıştır. Elde edilen metin nitel araştırma yöntemleri arasında bulunan içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu programda yazılan metin araştırmacı tarafından cümle cümle okunarak ilgili kodlamalar yapılmıştır. Kodlamalara uygun oluşturulan kategoriler belirlenmesinin ardından ilgili kategorilere uygun dizin hazırlanarak sayısal analiz yapabilmek amacıyla çocukların hangi kategori için ne yanıt verdiklerinin sıklığını gösteren basit kontrol listesine dayanan frekans tabloları oluşturulmuştur (Büyüköztürk ve ark., 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Kategorilerin belirlenmesi sırasında çoğunlukla iki yol takip edilmiştir. Bunlardan birincisi önceden geliştirilmiş kategorilerin kullanılması, ikincisi ise yeni bir kategori sistemi geliştirilmesidir. İçerik analizinde öne sürülen gerekliliklerden birisi her araştırmaya uygun olarak standardize edilmiş bir kategori sistemi bulunmaması, bundan dolayı kategori sisteminin her araştırmanın kendi analize girecek verilerinden oluşturulabildiğidir. Kategorilerin anlamlı ve amaca yönelik olması, bütünselliği bozmaması, ayırt edici ve nesnel olması gerekmektedir (Bilgin, 1995; Gökçe, 2006).

Nitel araştırmayı da iyi bilen bir alan eğitimciden de görüş alınarak oluşturulan kodlar ve kategoriler arasındaki tutarlılık Miles ve Huberman’ın (1994) [Görüş birliği/(Görüş ayrılığı+Görüş birliği)X100] formülü aracılığıyla hesaplanan kodlayıcılar arasındaki tutarlılık %92 olarak belirlenmiştir. Buna göre yapılan analizlerin tutarlı olduğu ifade edilebilir.

Bulgular

Bu bölümde çocukların kurallarla ilgili görüşleri; kuralların tanımı, kural koyucu- lar ve kuralların konulma nedenleri içerecek şekilde sıralanmıştır.

Kuralın ne olduğuna ilişkin çocukların verdikleri yanıtlar ev, okul, sağlık, güvenlik, kişilerarası iletişim ile ilgili kurallar ve diğer olmak üzere altı kategori altında toplanmıştır. Katılımcıların “kural nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar arasında ev ile ilgili kurallar kategorisinde toplanan bulgular Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Ev ile İlgili Kurallar Kategorisi Altında Toplanan Cevapların Dağılımı

Ev ile ilgili kurallar	f
Oyuncakları toplamak	57
Evi toparlamak	27
Koşmamak	27
Erken uyumak	18
TV izlememek	15
Topla oynamamak	12
Yaramazlık yapmamak	10
Koltuklarda-yatakta zıplamamak	9
Duvarlara resim yapmamak	9
Telefon-tablet ile oynamamak	6
Annenin eşyalarını karıştırmamak	5
Şeker-çikolata yememek	5
Camları kırmamak	4
Üstümü kirlletmemek	3
Oyuncaklarla oynamak	3
Makyaj yapmamak	2
Yatarken süt içmek	2
Yatağı toplamak	2
Süsleri koparmamak	1
Muslukları açık bırakmamak	1
Lambaları açık bırakmamak	1
Tuvaletin gelince haber vermek	1
Toplam	220

Araştırmaya katılan çocukların büyük çoğunluğu “kural nedir?” sorusuna ev ile ilgili kuralları tanımlamış (220) ve büyük bir kısmı “oyuncakları atmamak-toplamak” (57) cevabını vermiştir. Yine çocukların çoğunun “evi toparlamak-düzenli olmak” (27) ve “koşmamak” (27) gibi ev düzenini sağlamaya ilişkin yanıtlar verdiği görülmüştür. Bu konuda 7. (erkek, 6 yaş), 219. (kız, 4 yaş) ve 223. (erkek, 6 yaş) çocuk görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Duvarlara resim yapmamak.” (Ç7)

“Oynadıktan sonra oyuncaklarımızı toplamalıyız.” (Ç219)

“Çok fazla telefon ve tablet oynamamalıyız.” (Ç223)

Araştırmaya katılan çocukların “kural nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar arasında okul ile ilgili kurallar kategorisinde toplanan bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2.

Okul ile İlgili Kurallar Kategorisi Altında Toplanan Cevapların Dağılımı

Okul ile ilgili kurallar	f
Akıllı durmak	10
Ders çalışmak	5
Sıra olmak	5
Okula geç kalmamak	3
Sınıfta kendi malzemelerimi kullanmak	2
Eşyalarına sahip çıkmak	2
Öğretmenin eşyalarını karıştırmamak	1
Kütüphanede sessiz olmak	1
Toplam	29

“Kural nedir?” sorusuna okul ile ilgili kuralları (29) örnek veren katılımcıların çoğu “akıllı durmak” (10) cevabını verirken büyük bir kısmı “ders çalışmak-ödev yapmak” (5) ve “sıra olmak” (5) gibi sınıf düzenini sağlamaya ilişkin yanıtlar vermiştir. Bu konuda 16. (erkek, 5 yaş), 20. (kız, 4 yaş) ve 24. (erkek, 5 yaş) çocuk görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Kural, sınıfta akıllı durmaktır.” (Ç16)

“Sınıfta kendi boya kalemlerimi kullanmak.” (Ç20)

“Yemeğe giderken sıra olmak.” (Ç24)

Araştırmaya dahil olan çocukların “kural nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar arasında sağlık ile ilgili kurallar kategorisinde toplanan bulgular Tablo 3’te bulunmaktadır.

Tablo 3.
Sağlık ile İlgili Kurallar Kategorisi Altında Toplanan Cevapların Dağılımı

Sağlık ile ilgili kurallar	f
Çevreyi kirletmemek	17
Yemeğini bitirmek	14
Elini yıkamak	12
Diş-yüz temizliği yapmak	9
Sağlıklı beslenmek	8
Yemekte konuşmamak	5
Soğuk su içmemek	1
Kışın kısa kollu giymemek	1
Hasta olana yaklaşmamak	1
Hapşırırken ağzını kapatmak	1
Yere düşen yiyeceği yememek	1
Toplam	70

“Kural nedir?” sorusuna yanıt olarak sağlık ile ilgili kuralları (70) sıralayan çocukların çoğu “çevreyi kirletmemek” (17) cevabını verirken büyük bir kısmı “yemeğini bitirmek” (14) yanıtını vermiştir. Bu konuda 205. (kız, 6 yaş), 142. (erkek, 4 yaş) ve 23. (erkek, 5 yaş) çocuk görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Doğayı kirletmemek.” (Ç205)

“Yemeği bitirmeden kalkmamak.” (Ç142)

“Her sabah yüzümü yıkamak.” (Ç23)

Katılımcıların “kural nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar arasında güvenlik ile ilgili kurallar kategorisinde toplanan bulgular Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4.

Güvenlik ile İlgili Kurallar Kategorisi Altında Toplanan Cevapların Dağılımı

Güvenlik ile ilgili kurallar	f
Trafikte dikkatli olmak	21
Kesici-yanıcı aletlerle oynamamak (çakmak, bıçak, iğne vb.)	18
İzin almadan hiçbir yere gitmemek	13
Yabancılarla konuşmamak	10
Yakıcı ev aletlerine yaklaşmamak (ütü, ocak, soba, fırın vb.)	8
Yolda dikkat etmek	6
Evin kapısını-penceresini tek başına açmamak	4
Güneş batmadan eve girmek	2
Yabancılardan bir şey almamak	2
Oyun parkında dikkatli olmak	1
Toplam	85

Araştırmaya katılan çocukların bir kısmı “kural nedir?” sorusuna güvenlik ile ilgili kuralları (85) tanımlayarak cevap vermiştir. Bu gruptaki çocukların çoğu “trafikte dikkatli olmak” (21) cevabını verirken diğer bir kısmı ise “kesici-yanıcı aletlerle oynamamak” (18) gibi can güvenliğini sağlamaya ilişkin yanıtlar vermiştir. Bu konuda 9. (kız, 5 yaş), 11. (kız, 4 yaş) ve 10. (kız, 5 yaş) çocuk görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Yabancılarla konuşmamak, verdiklerini almamak” (Ç9)

“Araba hızlı gidiyorsa ayakta durmamak camdan başını, elini çıkarma.” (Ç11)

“Bıçağı alıp bir şeyler kesmeye çalışma izinsiz.” (Ç10)

Araştırmaya katılan çocukların “kural nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar arasında kişilerarası iletişim ile ilgili kurallar kategorisinde toplanan bulgular Tablo 5’te bulunmaktadır.

Tablo 5.

Kişilerarası İletişim ile İlgili Kurallar Kategorisi Altında Toplanan Cevapların Dağılımı

Kişilerarası iletişim ile ilgili kurallar	f
Anne babayı-öğretmenini dinlemek	30
Arkadaşlarla iyi geçinmek (dalga geçmemek-kötü söz söylememek-vurmamak)	24
Kardeşiyle paylaşmak	14
Anne babaya yardım etmek	13
İstedığımız alınmadığında ağlamak yok-evde bağırılmamak	6
İhtiyacın varsa kendin gidip almak	3
Hayvanları sevmek	3
Her gördüğünü istememek	2
Anne babanın odasına girerken kapıyı çalmak	1
Anne babanın yatağına gece gitmemek	1
Misafire hoş geldin demek	1
Arkadaşı konuşurken dinlemek	1
Haksızlık yapmamak	1
Toplam	100

“Kural nedir?” sorusuna araştırmaya katılan çocukların çoğu kişilerarası iletişimi sağlayan kuralları (100) belirtmiştir. Bu çocukların verdikleri yanıtlar arasında en çok “anne babamızı-öğretmenimizi dinlemek-üzmemek» (30) cevabını verirken diğer bir kısmı “arkadaşlarla iyi geçinmek” (24) yanıtını vermiştir. Bu konuda 80. (erkek, 4 yaş), 76. (kız, 5 yaş) ve 211. (kız, 6 yaş) çocuk görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenim bir şey anlatırken dinlemek.” (80)

“Anneye sofrayı kurmakta yardım etmek.” (76)

“Kardeşinle oyuncaklarını paylaş” (211)

Araştırmaya katılan çocukların “kural nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar arasında diğer kurallar kategorisinde toplanan bulgular Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6.	
<i>Diğer Kurallar Kategorisi Altında Toplanan Cevapların Dağılımı</i>	
Diğer kurallar	f
Kural yoktur	2
Resim yapmak	1
Ekmek almak	1
Kuran okumak	1
Büyümek	1
Toplam	6

“Kural nedir?” sorusuna araştırmaya katılan çocukların bir kısmı diğer kurallar (6) kategorisi altında toplanabilen yanıtlar vermiştir. Bu çocuklar arasında “kural yok” (2) cevabını verenler dikkat çekmiştir. Bu konuda 210. (erkek, 6 yaş), 182. (kız, 5 yaş) ve 17. (erkek, 6 yaş) çocuk görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Hiçbir kural ve yasak yok, istediğim her şeyi yapabilirim.” (210)

“Resim çiz dediğinde çizmek.” (182)

“Büyümek.” (17)

Kuralları kimlerin koyduğuna dair çocukların görüşleri Tablo 7’de bulunmaktadır.

Tablo 7.	
<i>“Kuralları Kim Koyar?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı</i>	
Kural koyucular	f
Anne	148
Baba	69
Öğretmen	64
Abla-ağabey	15
Bilmiyorum	14
2.-3.dereceden akraba (babaanne, teyze vs.)	8
Kendi	8
Allah	7
Polis	6
Diğer (öpü, arkadaş vs.)	4
Müdür	3
Kural yoktur	2
Atatürk	1

“Kuralları kim koyar?” sorusuna araştırmaya katılan çocukların büyük bir çoğunluğu (148) kuralları koyan kişiyi “anne” olarak göstermiştir. Bu konuda 29. (erkek, 5 yaş), 97. (erkek, 4 yaş) ve 198. (kız, 6 yaş) çocuk görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Trafik kurallarını polis” (Ç29)

“Ben koydum çünkü öğrendim.” (Ç97)

“Anne.” (Ç198)

Kuralların konulma nedenlerine ilişkin çocukların görüşleri Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8.

“Kurallar Neden Konulur?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Kural konulma nedenleri	f
Bilmiyorum	76
Bana zarar gelmemesi	49
Başkasına zarar vermemek	28
Ev temizliği	17
Yaramazlık yapmamak	16
Düzeni korumak	13
Anneyi üzmemek	11
Büyük sözü dinlemek	11
Anneyi kızdırmamak	10
Sağlıklı olmak	10
Öğretmeni üzmemek	5
Ders dinlemek	5
Yasak olduğu	3
Henüz küçük olma	2
Kural yoktur	2
Mutlu olmak	2
Konuşmamak	2
Kısıtlamak	1
Özgürlük	1
Yetenek geliştirmek	1
Yaratmak	1

Araştırmaya katılan çocuklar kuralların konulma nedenleri arasında en çok benim için (49), diğeri için (28) ve ev temizliği için olması gerek (17) yanıtlarını vermişlerdir. Bunlarla birlikte çocukların büyük çoğunluğu (76) nedenini bilmiyorum cevabını vermiştir. Bu konuda 12. (kız, 4 yaş), 8. (erkek, 6 yaş), 24. (erkek, 5 yaş) ve 84. (erkek, 6 yaş) çocukların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Çünkü yabancılarla tanımadığımız için onlar bizi sana şeker, sakız vereceğim diye kandırıp kaçırabilirler anne ve babamız bize kötülük gelmesinden korktukları için bizi onlardan korurlar ve bize zarar gelmesini istemedikleri için bize bu kuralları koyarlar.” (Ç12)

“Çok televizyon izlersek gözlerimiz bozulur. Gözümüz bozulursa da artık çok yakından baksak bile göremezmişiz o yüzden çok televizyon izlememeliyiz.” (C8)

“Kurallara uyarız çünkü uymazsak cezalandırılabiliriz.” (C24)

“Çünkü onlar benden büyük ve onlar ne derse yapmalıyım, çünkü ben de büyüğünce onlar gibi olacağım.” (C84)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Doğdukları andan itibaren kendilerini sosyal bir hayatın içinde bulan çocuklar, bu sosyal ortama uyum sağlamak için çaba sarf etmektedirler. Bu sarf edilen uyum çabası doğumla başlamakta ve ilerleyen yıllarda gelişim göstererek devam etmektedir. Çocukların sosyal gelişimlerinin temeli, bütün gelişim alanlarında olduğu gibi yaşamın ilk yıllarında atılmaktadır (Günindi, 2010; Yapıcı ve Yapıcı, 2010; Yavuzer, 2012). Bu nedenle sosyal becerilerin edinilmesinde, okul öncesi dönem hayatın en değerli dönemini oluşturmaktadır (Meriç ve Özyürek, 2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal gelişimlerinde önemli bir yer tutan kurallara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada kuralın ne olduğuna ilişkin çocukların verdikleri yanıtlar ev, okul, sağlık, güvenlik, kişilerarası iletişim ile ilgili kurallar ve diğer olmak üzere altı kategori altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan çocukların büyük çoğunluğu “kural nedir?” sorusuna ev ile ilgili kuralları tanımlamış ve büyük bir kısmının “oyuncakları atmamak-toplamak; evi toparlamak-düzenli olmak; koşmamak” gibi ev düzenini sağlamaya ilişkin yanıtlar verdiği görülmüştür. Okul ile ilgili kuralları örnek veren katılımcıların çoğu “akıllı durmak; ders çalışmak-ödev yapmak; sıra olmak” gibi sınıf düzenini sağlamaya ilişkin yanıtlar verirken; sağlık ile ilgili kuralları sıralayan çocukların çoğu “çevreyi kirletmemek; yemeğini bitirmek” yanıtını vermiştir. Güvenlik ile ilgili kuralları tanımlayarak cevap veren çocukların çoğu “trafikte dikkatli olmak; kesici-yanıcı aletlerle oynamamak” gibi can güvenliğini sağlamaya ilişkin yanıtlar vermiştir. Çocukların kişilerarası iletişimi sağlayan kuralları belirterek verdikleri yanıtlar arasında ise en çok “anne babamızı-öğretmenimizi dinlemek-üzmemek; arkadaşlarla iyi geçinmek” bulunmaktadır. Bunlarla birlikte diğer kurallar kategorisi altında toplanabilen yanıtlar arasında “kural yok” cevabını verenler dikkat çekmiştir. “Kuralları kim koyar?” sorusuna araştırmaya katılan çocukların büyük bir çoğunluğu “anne” cevabını vermiştir. Araştırmaya katılan çocuklar kuralların konulma nedenleri arasında en çok benim için, diğeri için ve ev temizliği için olması gerek yanıtlarını vermişlerdir. Bunlarla birlikte çocukların büyük çoğunluğu kuralın konulma nedenini bilmeyorum cevabını vermiştir.

Cesur ve Demir (2020) tarafından kurumlarda okul öncesi eğitim alma süresinin, çocukların okul motivasyonlarını ve kurallara uyum sağlama becerisini nasıl etkilediğine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi ve değerlendirmeyi

yi amaçladığı çalışmada okul öncesi eğitime 36-48 ayda başlayan çocukların 60-72 aylar arasında başlayan çocuklara göre kuralları daha iyi bildikleri, kurallara daha iyi uyum sağladıkları, kurallara uyulmadığında sonuçları daha iyi bildikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle kurallar konusunda ve sosyal alana yönelik olan maddelerde okul öncesi eğitime erken yaşta başlayan çocukları avantajlı bulmuşlardır. Yine Di Santo ve Berman (2012) tarafından yapılan araştırmada da okul öncesi eğitim kurumuna devam eden Kanadalı 36-48 aylık çocukların sınıf kurallarını öğrendikleri ve hangi davranışların kabul edilir olup olmadığını bildikleri ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada yer alan 48-72 aylık çocuklar da okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmelerinin de etkisiyle kuralların ne olduğuna, kuralları kim koyduğuna ve neden konulduğuna dair görüşlerini bildirmişlerdir. Nitekim, Uysal ve ark., (2016) okul öncesi dönemdeki çocukların kuralların tanımı, bilinen kurallar, kurallı alanlar, kuralların değişip değişmeyeceği, kural koyucular, kuralların konulma nedenleri, kuralların olmaması halinde olacaklar, kuralların bozulma nedenleri ve ardından karşılaşılan sonuçlar, uyulmakta zorlanan kurallar, kurallara uymayanlara yapılanlar ve kurallara uyulmadığında yapılanlar hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada çocukların çoğu kural ne demek bilmiyorum cevabını vermiştir. Bildikleri kuralları söylemeleri istenen çocukların çoğu oyuncakları toplama, öğretmenin sözünü dinleme, koşturmama, sessiz durma ve hamur oynama kurallarını saymışlardır. Ayrıca araştırmaya katılan çocukların büyük kısmı kuralların konulma nedenleri arasında iyi insan olmak, öğretmeni kızdırmamak ve kuralların olması gerektiği yanıtlarını vermişlerdir. Bu araştırmada da çocuklar benzer şekilde bildikleri kurallar arasında oyuncakları toplama, öğretmenin sözünü dinleme, koşturmamayı saymışlardır. Boyacı'nın (2009) disipline, sınıf kurallarına ve kurallara uyulmaması halinde alınan cezalara ilişkin Türkiye'de ve Norveç'te yaşayan Türk çocukların görüşlerini karşılaştırmalı olarak ortaya koymayı amaçladığı çalışmaya katılan çocukların sınıfta uyulması gereken kurallara ilişkin görüşleri incelendiğinde ise Türkiye'deki çocukların tamamına yakınının sınıfta koşturmak, çevreyi, okulu ve sınıfı temiz tutmak gibi kurallar olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Türkiye'deki katılımcıların belirttikleri diğer kurallar ise ödevleri zamanında yapma, sınıf düzenini bozmama, eşyalara zarar vermeme, kavga etmeme, küfür etmeme gibi davranışlardır. Bu araştırmada da benzer şekilde çocuklar kural nedir diye sorulduğunda koşturmak, temiz olmak cevaplarını vermişlerdir. Bununla birlikte Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan'ın (2013) yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında hangi kuralların yer aldığı, bu kuralların nasıl konulduğu, öğretmenlerin çocukların kuralları unutmaması için ne gibi uygulamalar yaptıkları, kurallara uyulduğunda ve uyulmadığında neler yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin en çok temizlik-düzen ve akran ilişkilerinin yönetimi konularında kurallar koydukları görülmüştür. Bu araştırmada da kuralın ne olduğu sorulan çocukların yanıt olarak okula ilişkin kuralları belirttikleri; bu kurallar arasında *öğretmenlerin eşyalarını karıştırmama, akıllı olma ve sıra olma* gibi Durmuşoğlu

Saltalı ve Arslan'ın (2013) çalışmasıyla örtüşen şekilde okulda düzen ve hareketi temsil eden davranış biçimlerini tanımladıkları görülmüştür. Kuralın tanımını yapması istenen bu katılımcıların, okul/sınıf kurallarından söz etmelerinin nedeni olarak okul öncesi eğitim kurumuna devam etmeleri ve görüşmenin yapıldığı okul ortamının yakınsak düşünmelerine yol açması gösterilebilir.

Bu araştırmada çocuklara kuralların kim tarafından koyulduğu sorulduğunda en çok verilen cevap “anne” olmuştur. Bunun nedeni olarak annelerin çocukların hayatlarında birincil derecede önemli olmaları ve en çok zaman geçirdikleri kişiler olmaları gösterilebilir. Çocukların hem sevdiği hem de otoritesini dikkate aldığı kişiler tarafından kuralların koyulması, bu kuralları içselleştirmelerinde etkili olmaktadır (Hannikainen, 2005; aktaran Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan, 2013). Bu noktadan hareketle değerlendirildiğinde yetişkin ile çocuk arasındaki ilişkinin kalitesi de çocuğun kurallara uyması açısından önemlidir (Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan, 2013). Yine, Uysal ve ark. (2016) okul öncesi dönemdeki çocukların kuralların tanımı, bilinen kurallar, kurallı alanlar, kuralların değişip değişmeyeceği, kural koyucular, kuralların koyulma sebepleri, kuralların olmaması halinde karşılaşılabilecekler, kurallara uyulmama sebepleri ve ardından karşılaşılan sonuçlar, uyulmakta zorlanan kurallar, kurallara uymayanlara yapılanlar ve kurallara uyulmadığında yapılanlar hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada çocukların büyük bir çoğunluğu kuralları koyan kişi olarak öğretmeni ifade etmiştir. Çocukların okulda en çok sevdikleri ve birlikte vakit geçirdikleri için kuralları koyanı öğretmenleri olarak göstermeleri gibi bu araştırmada da göz ardı edilmeyecek kadar çok çocuğun aynı nedenle kuralları öğretmen koyar cevabını verdiği düşünülmektedir.

Okulun ilk yılları çocukların hayatında çok değerli bir yere sahiptir. Uyum süreci olarak değerlendirilen bu dönemde çocukların bazı kaygılar taşımaları oldukça normaldir. Bu bağlamda kurallar düzeni sağlamakla beraber sınıfın etkin bir şekilde yönetilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Kuralların iyi uygulandığı sınıflarda öğretmenler, çocukların akademik ve sosyal duygusal gereksinimlerine yönelik destekleyici ve güvenli bir ortam oluşturabilmektedir (Ocak Karabay ve Şahin Asi, 2015). Marzano ve Pickering de okul öncesi dönemdeki çocuklar için diğerlerine nazik olma, başkalarına kötü davranmama ve onlara zarar vermeme gibi kurallar konulması gerektiğini belirtmiştir (Marzano ve Pickering, 2003; aktaran Çelebi Öncü, 2011). Bu bağlamda bir kimseye bilerek isteyerek zarar vermeyi, canını yakmayı yanlış olarak değerlendiren çocuklar, bunu “ötekinin canı yanar”, “üzülür”, “haksızlık olur” gibi cümlelerle gerekçelendirmişlerdir (Turiel, 1983). Bu çalışmaya katılan çocuklar da kuralların konulma nedenlerini açıklarken örtüşen şekilde diğerlerine ve kendisine zarar vermeme, üzmemek ve özgürlük yanıtlarını vermişlerdir. Guo ve Kuramochi'nin (2020) yaptığı bir araştırmada ise kuralların insanı rahat ettirdiği düşüncesi çocuklar tarafından da ifade edilmiş-

tir. Bir kız çocuk, “Temiz olmalıyız; çünkü sınıfı temiz ve güzel olduğunda seviyorum.” derken; bir erkek çocuk ise “İnsanların canını acıtmazsak herkes mutlu olur.” diyerek kuralların önemini anlatmıştır. Çocuklar tarafından “kural” terimi kullanılmazken, ne yapmaları ve yapmamaları gerektiğine odaklanarak iyi ve kötü davranışlardan örnekler verdikleri görülmüştür. Kural nedir diye sorulduğunda bir kız çocuk, “Kötü şeyler yapmamalıyız. Savaşmamalıyız.” diye cevap verirken; bir erkek çocuk ise, “Arkadaşlara yumruk atmamalıyız yoksa ağlarlar.” demiştir. Ayrıca öğretmenini sevdiği ve onu üzmemek için kuralların konulduğunu belirten çocuklar da olmuştur. Sözü geçen çalışma, bu araştırmaya katılan çocukların kuralların neden konulduğu sorulduğunda mutlu olmak, diğerlerine zarar vermemek, düzeni korumak olarak verdikleri cevaplar ile örtüşmektedir.

Bu araştırma, İç Anadolu Bölgesinin bir ilindeki okulda yapılmıştır ve nitel araştırmaların bir sınırlılığı olarak genellenmemiştir. Araştırmacının belli bir dönemdeki görüşmeleri ile gerçekleştirilmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda görüşme yapılan çocukların farklı bölgelerden seçilerek çalışma grubunun çeşitlendirilmesi, gerekirse öğretmen ve ebeveynlerle de görüşmeler yapılarak çeşitleme (triangulation) yapılması ve görüşmenin yanı sıra gözlem yoluyla elde edilen verilerin zenginleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan çocukların öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, şehir, mizaç gibi özelliklerinin değişken olarak alındığı araştırmalar ve nicel araştırma teknikleri ile desteklenen çalışmaların alanyazına katkısının olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte nicel ve nitel çalışmaların bir arada yürütüleceği karma desende yapılacak çalışmalar sayesinde de alanyazına faydalı çalışmalar sağlanacağı öngörülmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi’nden (Evrak Tarih ve Sayısı: 05.10.2020-E.44122) alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Niğde Ömer Halisdemir University (Date: 05.10.2020, No: E.44122).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Akman, B. (1994). Okul öncesi dönemde ahlak (moral) gelişimi. Ş. Bilir. (Ed.), *Okul öncesi eğitimcileri için el kitabı* içinde (ss. 10-15). Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., & Durualp, E. (2011). *Oyun temelli sosyal beceri eğitimi*. Vize Yayıncılık.
- Arıkoç, B. (2019). *Okul öncesi dönemde duygusal zeka ve empati ile ahlaki ve sosyal kural bilgisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Atıcı, R. (2014). Sınıf kurallarının oluşturulmasında öğretmen ve öğrenci rolleri [Teacher and student roles in making classroom rules]. *International Journal of Social Science*, 29(3), 475-484. [\[CrossRef\]](#)
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. Sistem Yayıncılık.
- Boyacı, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinin disipline sınıf kurallarına ve cezalara ilişkin görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Türkiye-Norveç örneği) [Comparative Investigation of the Elementary School Students' Opinions about Discipline, Class Rules and Punishment (Turkey-Norway Case)]. *Educational Administration: Theory and Practice*, 15(4), 523-554.
- Buchanan-Barrow, E., & Barrett, M. (1998). Children's rule discrimination within the context of the school. *British Journal of Developmental Psychology*, 16, 539-51. [\[CrossRef\]](#)
- Burden, R. P. (1995). *Classroom management and discipline*. Longman.
- Burk, J., & LeBlanc, H. P. (1993). Implicit nonverbal rules in the classroom: A study of gender and status differences. *ERIC:ED416558*.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Carter, M. A. (2016). Social rules according to young children. *Australasian Journal of Early Childhood*, 41(2), 32-40. [\[CrossRef\]](#)
- Cesur, C., & Demir, M. K. (2020). Okul öncesi eğitim alma süresinin çocukların sınıf kurallarına uyum ve okul motivasyonlarına etkisinin öğretmen görüşlerin göre incelenmesi [Examination of the Effects of Pre-school Education Period on Children's Compliance with Classroom Rules and School Motivations According to Teacher Opinions]. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 103-122. [\[CrossRef\]](#)
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design choosing among five approaches* (2nd ed.). Sage Publications.
- Çelebi Öncü, E. (2011). Okul öncesi eğitimde olumlu disiplin ve sınıf kuralları oluşturmak. G. Uyanık Balat, & H. Bilgin (Ed.). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi* içinde, Eğitim Kitap.
- Di Santo, A., & Berman, R. (2012). Beyond the preschool years: Children's perceptions about starting kindergarten. *Children & Society*, 26(6), 469-479. [\[CrossRef\]](#)
- Dockett, S., & Perry, B. (2004). Starting school: perspectives of Australian children, parents and educators. *Journal of Early Childhood Research*, 2, 171-189. [\[CrossRef\]](#)
- Dunn, J., & Munn, P. (1985). Becoming a family member: Family conflict and the development of social understanding in the second year. *Child Development*, 56(2), 480-92. [\[CrossRef\]](#)
- Durmuşoğlu Saltalı, N., & Arslan, E. (2013). Okul öncesi öğretmenlerin sınıflarında koydukları kurallar ve uygulamaları. *İlköğretime Online*, 12(4), 1032-1040.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Siyasal Kitabevi.
- Guo, K., & Kuramochi, K. (2020). Relationships, rules, and responsibilities: Learning in Japanese kindergartens. *The Educational Forum*, 1-14. DOI: 10.1080/00131725.2020.1767247 [\[CrossRef\]](#)

- Güleç, S., Bağçeli, P., & Onur, G. (2008). Öğretmen adaylarının sınıf kurallarının belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin görüşleri [Pre-Service teachers' opinions about determining and performing classroom rules]. *Elementary Education Online*, 7(2), 333-348.
- Güler, S. (2015). *Sosyal oyunun 48–69 aylık çocukların ahlaki ve sosyal kural algılarına etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Günindi, Y. (2010). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına uygulanan sosyal uyum beceri eğitimi programının çocukların sosyal uyum becerilerinin gelişimine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Hännikäinen, M. (2005). Rules and agreements and becoming a preschool community of learners. *European Early Childhood Education Research Journal*, 13(1),97-110. [CrossRef]
- Jambon, M., & Smetana, J. G. (2018). Individual differences in prototypical moral and conventional judgments and children's proactive and reactive aggression. *Child Development*, 89(4), 1343-59. [CrossRef]
- Kalish, C. W., & Shiverick, S. M. (2004). Children's reasoning about norms and traits as motives or behavior. *Cognitive Development*, 19, 401–416. [CrossRef]
- Kandır, A. (2003) *Çocuğum büyüyor*. Morpa Kültür Yayınları.
- Killen, M., & Smetana, J. G. (2015). Origins and development of morality. In M. E. Lamb (Ed.). *Handbook of child psychology and developmental science* (vol. 3, 7th ed.). Miley-Blackwell. [CrossRef]
- Koşay, A. (2013). *Çocuk yuvasında ve çocuk evinde kalan korunmaya muhtaç çocuklar ile aileleri yanında yaşayan çocukların sosyal becerilerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Meriç, A., & Özyürek, A. (2019). Çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgisiyle anne-baba-çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi [Examination of the relationship between children's moral and social rule knowledge and mother-father-child communication]. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, 75, 93-101. [CrossRef]
- Meriç, A., & Özyürek, A. (2018). Okul öncesi dönem çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi [A Study on Pre-School Children's Knowledge of Moral and Social Rules]. *OPUS-International Journal of Society Researches*, 8(14), 137-166. [CrossRef]
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis* (Second Edition). California, USA: Sage Publications.
- Nobes, G., & Pawson, C. (2003). Children's understanding of social rules and social status. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49(1), 77-99. [CrossRef]
- Ocak Karabay, S., & Şahin Asi, D. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta uyguladıkları kurallar ve çocukların kurallara yönelik farkındalık düzeyleri [Classroom Rules Used by Preschool Teachers and Children's Levels of Awareness Relating to Rules]. *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 16(3), 69-86. [CrossRef]
- Saarni, C., Campos, J. J., Camras, L. A., & Witherington, D. (2008). Principles of emotion and emotional competence. In W. Damon, & R. M. Lerner (Eds.). *Child and adolescent development: An advanced course*. John Wiley & Sons, Inc.
- San Bayhan, P., & Artan, İ. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Sarıçam, H., & Halmatov, M. (2012). Okul öncesi eğitime devam eden ve etmeyen 6 yaş çocukların ahlaki ve sosyal kural algılamalarının karşılaştırılması [The comparison of moral rules and social rules perception between 6 ages children who attend and don't attend pre-school education]. *Akademik Bakış Dergisi*, 33, 1-14.

- Selçuk, Z. (2000). *Okul deneyimi ve uygulama*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. H. Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Yayınları.
- Smetana, J. G. (1989). Adolescents' and parents' reasoning about actual family conflict. *Child Development, 60*, 1052-1067. [\[CrossRef\]](#)
- Smetana, J. G. (2006). Social-cognitive domain theory: Consistencies and variations in children's moral and social judgments. In M. Killen, & J. G. Smetana (Eds.), *Handbook of moral development* (pp. 119-153). Psychology Press.
- Smidt, S. (2004). Sinister storytellers, magic flutes and spinning tops: the links between play and 'popular' culture. *Early Years, 24*(1), 75-85. [\[CrossRef\]](#)
- Tezel Şahin, F., & Özyürek, A. (2010). Okul öncesi dönem çocuğa sahip ailelerin çocuklarının ahlaki sosyal kural anlayışları üzerine etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 14*(3), 75-90.
- Turiel, E. (1983). *The development of social knowledge: Morality and convention*. Cambridge University Press.
- Uysal, H., Bayraktar, A., & Akman, B. (2016). Kindergarten students' perceptions regarding classroom rules. In O. Tufekci (Ed.), *Strategic researches on social science multidisciplinary approach* (pp. 21-39). Lambert Academic Publishing.
- Uzamaz, F. (2000). Ergenlerde sosyal beceriler ve değerlendirme yöntemleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(6), 49-58.
- Yapıcı, Ş., & Yapıcı, M. (2010). *Eğitim psikolojisi (2. baskı)*. Anı Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk psikolojisi (34. Baskı)*. Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerinde nitel araştırma yöntemleri (6. baskı)*. Seçkin Yayıncılık.
- Zelazo, P. D., & Reznick, J. S. (1991). Age-related asynchrony of knowledge and action. *Child Development, 62*(4), 719-35. [\[CrossRef\]](#)